ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 14ης Ιουλίου 1993 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Η παρούσα υπόθεση ήχθη υπό μορφή προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, το Sozialgericht Münster στα πλαίσια της δίκης που εκκρεμεί ενώπιόν του μεταξύ του Hoorn και του Landesversicherungsanstalt Westfalen (περιφερειακού ιδρύματος κοινωνικής ασφαλίσεως της Βεστφαλίας, στο εξής: LVA Βεστφαλίας).

Το υποβληθέν στο Δικαστήριο ερώτημα άπτεται κατ' ουσίαν του ζητήματος αν συμβιβάζεται με τα άρθρα 48, παράγραφος 2, και 51 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 [1] περί του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων, συμφωνία προστεθείσα στη σύμβαση επί θεμάτων κοινωνικής ασφαλίσεως που συνήψαν στις 29 Μαρτίου 1951 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Βασίλειο των Κάτω Χωρών. Πρόκειται συγκεκριμένα για την τέταρτη συμφωνία, της 21ης Δεκεμβρίου 1956, περί ρυθμίσεως των κεκτημένων δικαιωμάτων, στα πλαίσια του γερμανικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, των Ολλανδών εργαζομένων κατά το διάστημα από 13 Μαΐου 1940 μέχρι 1ης Σεπτεμβρίου 1945.

2. Για τους σκοπούς της υπό κρίση διαφοράς, υπενθυμίζω ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της ανωτέρω συμφωνίας προβλέπει ότι οι περίοδοι ασφαλίσεως που διήνυσαν οι ολλανδικής ιθαγενείας μισθωτοί εργαζόμενοι κατά το διάστημα από 13 Μαΐου 1940 μέχρι 1ης Σεπτεμβρίου 1945, υπό το γερμανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, λαμβάνονται υπόψη σαν να είχαν διανυθεί στα πλαίσια της νομοθεσίας των Κάτω Χωρών, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι έπαυσαν να εργάζονται πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1945 και επέστρεψαν στις Κάτω Χώρες το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 1945. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου, οι Ολλανδοί υπήκοοι που δεν υπήγοντο στο ολλανδικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως πριν από το χρονικό αυτό διάστημα λογίζονταν ως ασφαλισμένοι σ' αυτό από τον χρόνο ενάρξεως της εργασίας τους στη Γερμανία. Διευκρινίζεται, πάντως, ότι η οικεία διάταξη τυγχάνει εφαρμογής μόνον αν αποβαίνει ευνοϊκότερη για τον ενδιαφερόμενο.

3. Έρχομαι τώρα να εξετάσω τα πραγματικά περιστατικά που έδωσαν λαβή για την παρούσα δίκη.

Με απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1989, το LVA Βεστφαλίας απέρριψε, στηριζόμενο στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της προαναφερθείσας πρόσθετης συμφωνίας, την αίτηση για τη χορήγηση συντάξεως γήρατος που υπέβαλε ο Hoorn, Ολλανδός υπήκοος εργασθείς καταναγκαστικώς σε γερμανική εταιρία του Dortmund κατά τη διάρκεια του

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).

δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και συγκεκριμένα κατά την περίοδο από 31 Ιουλίου 1943 μέχρι 31 Μαρτίου 1945.

Ο Hoorn προσέβαλε την ανωτέρω απόφαση, επικαλούμενος, πρώτον, ότι η τέταρτη πρόσθετη συμφωνία δεν εφαρμοζόταν πλέον στην περίπτωσή του ενόψει της διατάξεως του άρθρου 2, παράγραφος 2, αυτής.

Συγκεκριμένα, ο Hoorn υπογράμμισε ότι, σε συνέχεια της νομοθετικής μεταρρυθμίσεως σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως στις Κάτω Χώρες με σειρά νόμων τεθέντων σε ισχύ μεταξύ των ετών 1957 και 1967, άρχισε να πραγματοποιείται προοδευτικώς η εκκαθάριση των δικαιωμάτων που είχαν αποκτήσει, υπό το κράτος του προηγουμένου συστήματος, οι εργαζόμενοι, οι οποίοι δεν είχαν λάβει ακόμα σύνταξη γήρατος, με την καταβολή, *una tantum,* αποζημιώσεως υπό μορφή εξαγοράς των καλυπτομένων από το προηγούμενο σύστημα ασφαλιστικών περιόδων. Η εφαρμογή του μηχανισμού αυτού είχε στην περίπτωση του Hoorn ως συνέπεια την εκ μέρους του είσπραξη ποσού σαφώς κατωτέρου της συντάξεως που θα δικαιούνταν με βάση τη γερμανική ασφάλιση αναπηρίας και γήρατος: εξ ού συνάγει τη μη υπαγωγή του στην τέταρτη πρόσθετη συμφωνία υπό την έννοια ότι, ενόψει της επιφυλάξεως του άρθρου 2, παράγραφος 2, η αναπομπή στην ολλανδική νομοθεσία ίσχυε έναντι εκείνων, οι οποίοι, όπως στην περίπτωσή του, δεν ήταν ασφαλισμένοι πριν από τον Μάιο του 1940, μόνον εφόσον συνεπαγόταν ευνοϊκότερη μεταχείριση των ενδιαφερομένων.

Ομοίως, ο Hoorn ισχυρίστηκε ότι η ρύθμιση που καθιέρωσε το άρθρο 2 της συμφωνίας ερχόταν σε αντίθεση προς το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71, στον βαθμό που ο ίδιος υφίστατο δυσμενή μεταχείριση έναντι των Γερμανών που είχαν εργαστεί καταναγκαστικώς και των Ολλανδών μεθοριακών εργαζομένων, για τους οποίους προβλέπεται η δυνατότητα υπαγωγής στη γερμανική κοινωνική ασφάλιση, καθώς και προς το άρθρο 8 του ιδίου κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο οι τυχόν συμβάσεις που συνάπτουν τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό πρέπει να στηρίζονται στις αρχές και το πνεύμα που διέπουν τον κανονισμό.

4. Οι λόγοι αυτοί ώθησαν το γερμανικό δικαστήριο να αναστείλει τη δίκη και να υποβάλει, με Διάταξη της 19ης Ιουνίου 1992, στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα ως προς το κύρος της προαναφερθείσας συμφωνίας, υπό την έννοια ότι απέκλειε, για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται, τη δυνατότητα επικλήσεως των δικαιωμάτων τους ενόψει της γερμανικής κοινωνικής ασφαλίσεως των εργαζομένων λόγω αναπηρίας και γήρατος.

5. Με τα δεδομένα αυτά θεωρώ ότι είναι σημαντικό να διευκρινίσω ευθύς εξαρχής ότι, στον βαθμό που το υποβληθέν από το Sozialgericht Münster ερώτημα άπτεται του κύρους και της ερμηνείας της τετάρτης συμφωνίας που συμπληρώνει τη σύμβαση μεταξύ Γερμανίας και Κάτω Χωρών, εκφεύγει της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου. Πράγματι, εμπίπτει στο ερμηνευτικό έργο του εθνικού δικαστηρίου ο καθορισμός του αν, οσάκις το θεσπιζόμενο στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμφωνίας πλάσμα δικαίου δεν συνεπάγεται ευνοϊκότερη μεταχείριση των ενδιαφερομένων, δεν πρέπει να τυγχάνει εφαρμογής έναντι αυτών η αρχή

περί μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που εξαγγέλλεται στην παράγραφο 1 του ιδίου άρθρου.

Αρκεί να παραπέμψω συναφώς στην πλούσια νομολογία του Δικαστηρίου σας, με την οποία διευκρινίσατε ότι, στο πλαίσιο της κατανομής καθηκόντων, εναπόκειται, κατά το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, στον εθνικό δικαστή και όχι στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο [2], συμπεριλαμβανομένων, επομένως, των διατάξεων προσαρμογής σε διμερείς συμβάσεις συναπτόμενες μεταξύ δύο κρατών μελών. Εξάλλου, εναπόκειται περαιτέρω στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει, στο πλαίσιο της εσωτερικής ένομης τάξεώς του, τη σχέση μεταξύ κανόνων συμβατικής φύσεως και κανόνων του κοινού νομοθέτη.

Μπορεί, παρεμπιπτόντως, να παρατηρηθεί ότι η υποβολή του ερωτήματος στο Δικαστήριο προϋποθέτει κατ' ουσίαν ότι το Sozialgericht Münster έχει ήδη επιλύσει το ζήτημα ερμηνείας που θέτει το προαναφερθέν άρθρο 2, παράγραφος 2, απορρίπτοντας την άποψη του Hoorn. Πράγματι, σε αντίθετη περίπτωση θα ήταν δυσχερές να κατανοηθεί που έγκειται το συμφέρον προς δικαστική παραπομπή.

6. Για τους ανωτέρω λόγους, νομίζω, λοιπόν, ότι το υποβληθέν στο Δικαστήριο ερώτημα πρέπει να νοηθεί ως αποσκοπούν στη διευκρίνιση αν τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης ΕΟΚ, ειδικότερα όμως τα άρθρα 3 και 8 του κανονισμού 1408/71, έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν την εφαρμογή του άρθρου 2 της τετάρτης πρόσθετης συμφωνίας.

7. Ως προς το αν συμβιβάζεται η τέταρτη πρόσθετη συμφωνία με τον κανονισμό 1408/71, επιβάλλεται να τονιστεί ότι στην πραγματικότητα δεν υφίσταται αντινομία μεταξύ των δύο κατηγοριών διατάξεων ή, καλύτερα, ακόμη και αν θεωρητικώς ετίθετο το ζήτημα πιθανής συγκρούσεως, οι διατάξεις του κανονισμού το έχουν ήδη επιλύσει ολοσχερώς.

Το άρθρο 3, το οποίο αποτελεί επιβεβαίωση της θεμελιώδους αρχής του κοινοτικού δικαίου που εξαγγέλλει το άρθρο 48 της Συνθήκης — ήτοι της απαγορεύσεως των διακρίσεων με βάση την ιθαγένεια —, ορίζει μεν ότι «τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ιδίους όρους με τους υπηκόους του», το πράττει, όμως, υπό τη ρητή επιφύλαξη των «ειδικών διατάξεων» του ιδίου κανονισμού. Επομένως, γίνονται δεκτές εξαιρέσεις από τη γενική εφαρμογή της αρχής λόγω της ιδιομορφίας ορισμένων καταστάσεων. Μεταξύ αυτών των «ειδικών διατάξεων» περιλαμβάνεται ασφαλώς το άρθρο 7, το οποίο, από κοινού με τα άρθρα 6 και 8, ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ του κανονισμού και των συμβάσεων κοινωνικής

2 — Βλ. επ' αυτού, μεταξύ άλλων, την απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1977 στην υπόθεση 38/77, Enka (Rec. 1977, σ. 2203), της 13ης Μαρτίου 1986 στην υπόθεση 296/84, Sinatra (Συλλογή 1986, σ. 1047), της 29ης Ιουνίου 1988 στην υπόθεση 240/87, Deville (Συλλογή 1988, σ. 3513), και της 7ης Φεβρουαρίου 1991 στην υπόθεση C-227/89, Rönfeldt (Συλλογή 1991, σ. I-323).

ασφαλίσεως που συνήψαν μεταξύ τους τα κράτη μέλη.

Με το άρθρο 6 ορίζεται ότι κατά κανόνα όλες οι συμφωνίες κοινωνικής ασφαλίσεως που συνήψαν αποκλειστικώς δύο ή περισσότερα κράτη μέλη πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού αντικαθίστανται από αυτόν [3]. Κατά παρέκκλιση των προαναφερθέντων, το άρθρο 7 προσδιορίζει, πάντως, ότι δεν θίγεται η εφαρμογή ορισμένων πολυμερών συμβάσεων κοινωνικής ασφαλίσεως, ούτε εκείνη ορισμένων διατάξεων διμερών συμφωνιών, ο κατάλογος των οποίων παρατίθεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού: μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται, ειδικότερα, τα άρθρα 2 και 3 της τετάρτης πρόσθετης συμφωνίας στη σύμβαση της 29ης Μαρτίου 1951 μεταξύ Γερμανίας και Κάτω Χωρών. Επομένως, σύμφωνα προς το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 2, οι κανόνες αυτοί «εξακολουθούν να ισχύουν».

8. Με τον τρόπο αυτό διευθετήθηκαν προληπτικώς ενδεχόμενες συγκρούσεις μεταξύ των διατάξεων του κανονισμού και εκείνων των προγενεστέρων συμβάσεων που συνήψαν μεταξύ τους τα κράτη μέλη: συνεπώς, δεν τίθεται καν ζήτημα συμβιβασίμου προς τη ρύθμιση του κανονισμού της ειδικής και ενδεχομένως αποκλίνουσας ρυθμίσεως που προβλέπουν οι διατάξεις των ανωτέρω συμβάσεων, την εφαρμογή των οποίων προβλέπει, κατά παρέκκλιση, το άρθρο 7, παράγραφος 2.

3 — Πάντως, είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί συναφώς ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι τα άρθρα 48, παράγραφος 2, και 51 της Συνθήκης έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν την απώλεια κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων που απέκτησε εργαζόμενος εξαιτίας της μη εφαρμογής συμβάσεων που ίσχυαν μεταξύ δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών και είχαν ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία τους: βλ. απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1991 στην προαναφερθείσα υπόθεση Rönfeldt.

9. Εξάλλου, έχει σημασία να τονιστεί ότι η εν λόγω συμφωνία ρυθμίζει την ειδική κατάσταση των εργασθέντων καταναγκαστικώς κατά τη διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου Ολλανδών υπηκόων και αποσκοπεί, με την τακτοποίηση της καταστάσεώς τους από απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως, να μετριάσει τις δυσμενείς για τους ενδιαφερομένους συνέπειες από γεγονότα συνδεόμενα προς τη σύρραξη αυτή. Επ' αυτού, όσον αφορά τους εθνικούς κανόνες που δεν έχουν συμβατικό χαρακτήρα, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν εφαρμόζεται αυτοδικαίως στα ειδικά συστήματα που αφορούν τις προγενέστερες του 1945 περιόδους [4]. Η ιδιομορφία των καταστάσεων αυτών γίνεται, άλλωστε, δεκτή από τον ίδιο τον κανονισμό 1408/71, ο οποίος αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του, με το άρθρο 4, παράγραφος 4, «τα συστήματα παροχών υπέρ των θυμάτων πολέμου ή των συνεπειών του».

10. Άσχετη επίσης, νομίζω, είναι στην προκειμένη περίπτωση η επίκληση του άρθρου 8 του ιδίου κανονισμού, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να συνάπτουν μεταξύ τους, εφόσον παρίσταται ανάγκη, συμβάσεις στηριζόμενες στις αρχές και το πνεύμα του κανονισμού. Από τις διατάξεις του άρθρου 6, σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 7 και 8, συνάγεται, πράγματι, ότι, για τους σκοπούς της εφαρμογής της, η διάταξη του άρθρου 8 αφορά τις συμβάσεις που συνήψαν μεταξύ τους κράτη μέλη *μετά* την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1408/71 και δεν εξαγγέλλει κριτήρια ως προς το συμβιβάσιμο, με γνώμονα τα οποία πρέπει να εκτιμάται το ενδεχόμενο εφαρμογής των συμφωνιών που προβλέπει κατά παρέκκλιση το άρθρο 7.

4 — Βλ. συναφώς τις αποφάσεις της 31ης Μαρτίου 1977 στην υπόθεση 79/76, Fossi (Racc. 1977, σ. 667), της 6ης Ιουλίου 1978 στην υπόθεση 9/78, Gillard (Racc. 1978, σ. 1661), και της 31ης Μαΐου 1979 στην υπόθεση 207/78, Even (Racc. 1979, σ. 2019).

Με τα δεδομένα αυτά, επομένως, ακόμη και αν η ερμηνεία αυτή θεωρούνταν βάσιμη, το άρθρο 2 της πρόσθετης συμφωνίας δεν φαίνεται να αντίκειται «στις αρχές και το πνεύμα του κανονισμού». Πράγματι, μολονότι η ρύθμιση που περιλαμβάνει στηρίζεται κατ' ουσίαν στις αρχές της σωρεύσεως των περιόδων ασφαλίσεως και της μεταφοράς στο εξωτερικό των κοινωνικών παροχών, πάντως κάνει δεκτή, έστω και κατ' εξαίρεση, την αρχή της μεταφοράς των δικαιωμάτων για τη λήψη παροχών. Πράγματι, σύμφωνα προς το άρθρο 48, όταν η συνολική διάρκεια των διανυθεισών στα πλαίσια της νομοθεσίας κράτους μέλους ασφαλιστικών περιόδων είναι μικρότερη του έτους και για τον λόγο αυτό δεν γεννάται, με βάση την προαναφερθείσα νομοθεσία, κανένα δικαίωμα λήψεως κοινωνικών παροχών, οι συγκεκριμένες περίοδοι λαμβάνονται υπόψη από τις αρμόδιες υπηρεσίες των λοιπών κρατών μελών για τους σκοπούς του προσδιορισμού των δικαιωμάτων του εργαζομένου καθώς και του υπολογισμού του πραγματικού ύψους της παροχής. Στην περίπτωση αυτή, αποκλείεται οποιοσδήποτε αναλογικός επιμερισμός της παροχής.

Κατόπιν αυτού, δεδομένου ότι ο κανονισμός 1408/71 αναγνωρίζει, εντός των προαναφερθέντων ορίων, την αρχή της μεταφοράς των δικαιωμάτων για τη λήψη παροχών, δυσχερώς μπορεί να υποστηριχθεί ότι τυχόν κανονιστική ρύθμιση διαπνεόμενη από αυτόν αντίκειται προς τις αρχές και το πνεύμα του κανονισμού.

11. Τέλος, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα αν η διατήρηση σε ισχύ της τετάρτης πρόσθετης συμφωνίας μέσω του κανονισμού 1408/71 και η αντίστοιχη απώλεια των πλεονεκτημάτων που θα συνεπαγόταν για τον Hoorn η εφαρμογή των λοιπών διατάξεων του ιδίου κανονισμού συμβιβάζονται προς τα άρθρα 48, παράγραφος 2, και 51 της Συνθήκης.

Λαμβάνοντας υπόψη την εντελώς ιδιάζουσα κατάσταση που η επίμαχη συμφωνία αποπειράται να ρυθμίσει, φαίνεται ότι αφ' εαυτής η συμφωνία δεν έρχεται σε σύγκρουση με τον στόχο που συνίσταται στην επιβοήθηση, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Πράγματι, αν για την υλοποίηση του στόχου αυτού το άρθρο 51 απαιτεί ειδικότερα να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα για κοινωνικές παροχές που κτήθηκαν σε διάφορα κράτη μέλη και να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της συνολικής περιόδου ασφαλίσεως, η ρύθμιση της συμφωνίας, η οποία συνίσταται στο ότι λαμβάνονται υπόψη οι ασφαλιστικές περίοδοι που διανύθηκαν στα πλαίσια συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως σε άλλο κράτος από εκείνο της καταγωγής του ενδιαφερομένου και η οποία περιορίζεται απλώς στο να αναθέσει στο δεύτερο την εκκαθάριση των συναφών παροχών, δεν αποτελεί εμπόδιο για την πραγματοποίηση του επιδιωκομένου με τη διάταξη αυτή σκοπού. Εξάλλου, η διαφορετική μεταχείριση που επιφυλάσσεται σε όσους Γερμανούς εργάστηκαν καταναγκαστικώς, καθώς επίσης και στους Ολλανδούς διακινουμένους ή σε όσους παρέμειναν στη Γερμανία κατά το τέλος του πολέμου, δικαιολογείται αντικειμενικώς υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση αυτή, η υπαγωγή στο γερμανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως δεν διακρινόταν για τον προσωρινό και εξαιρετικό χαρακτήρα της, όπως συμβαίνει στη διεπόμενη από τη συμφωνία συγκεκριμένη περίπτωση. Η εξαγγελλόμενη στο άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης υποχρέωση για ίση μεταχείριση, έκφραση της οποίας αποτελεί, στο πεδίο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, η γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρί-

σεων κατά το άρθρο 7, δεν μπορεί, προφανώς, να λογίζεται ως παραβιαζομένη με ρύθμιση που προβλέπει διαφορετικά καθεστώτα για διαφορετικές καταστάσεις.

Θα περίττευε ίσως να υπογραμμιστεί ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η φερομένη δυσμενής διάκριση ουδόλως συνδέεται με την ιθαγένεια των ενδιαφερομένων.

Πέραν τούτου, θα μπορούσε να τεθεί, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, ζήτημα συμβιβασίμου της ολλανδικής κανονιστικής ρυθμίσεως περί τροποποιήσεως του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως προς το κοινοτικό δίκαιο, είναι όμως προφανές ότι η προβληματική αυτή εκφεύγει του υποβληθέντος στο Δικαστήριο προδικαστικού ερώτηματος.

12. Με βάση τις προηγηθείσες σκέψεις, προτείνω, λοιπόν, να δώσετε την ακόλουθη απάντηση στο υποβληθέν από το Sozialgericht Münster ερώτημα:

«Τόσο τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης ΕΟΚ, όσο και οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 επιτρέπουν την εφαρμογή του άρθρου 2 της τετάρτης πρόσθετης συμφωνίας στη σύμβαση μεταξύ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και του Βασιλείου των Κάτω Χωρών περί κοινωνικής ασφαλίσεως, της 29ης Μαρτίου 1951, η οποία προβλέπει ότι οι διανυθείσες υπό τη γερμανική νομοθεσία ασφαλιστικές περίοδοι των Ολλανδών, που εργάσθηκαν καταναγκαστικώς κατά τη διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, λογίζονται ως διανυθείσες υπό τη νομοθεσία των Κάτω Χωρών».